

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Syntagmata Theologica Sive Principalis Theologiæ Tractatus

Lourenço, Agostinho

Leodii, 1694

Sectio Prima. Vtrùm Deus comprehendi possit ab intellectu creato, saltem
de potentia absoluta ?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-80131](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-80131)

est ejusdem rationis, atque aded intra totam suam sphaeram, sive intensiois, sive extensionis, habet se indifferenter ad has, vel illas rationes objectivas intellectui aequaliter propositas; sicut se habent potentia naturales circa hæc, aut illa sua objecta materialia proposita, & cognoscenda; ergo determinatio visionis ab illo nequit effectivè provenire.

149. Probatur secundò, quia lumen gloriæ, cum sit habitus supernaturalis, habet se ad instar habitus fidei, alteriusvè habitus supernaturalis; sed habitus fidei de se non magis determinat ad hæc objecta revelata, quam ad alia credenda; ergo etiam lumen gloriæ intra suam sphaeram non magis determinabit ad hæc, quam illa objecta videnda. Confirmatur, quia lux corporalis de se indifferens est ad hæc, aut illa objecta præsentia manifestanda oculo; ergo sic erit lumen gloriæ; consequenterque ab illo non provenit effectivè huiusmodi determinatio. Ita *P. Gil. cit. tract. 10. cap. 8. num. 9. P. Albertin. quest. 3. Theolog. ex 1. princip. Philos. num. 7.*

150. Conclusio 4. Huiusmodi determinatio visionis non provenit à voluntate Beati nec physicè, nec moraliter. Est contra tertiam sententiam. Probatur prima pars quoad concursum physicum, quia hunc maxime præstaret voluntas applicando intellectum lumine illustratum ad cognitionem harum potius, quam illarum perfectionum Dei, & creaturarum; sed non potest hanc applicationem efficere; siquidem intellectus prout sic illustratus necessariò movetur ab Essentia divina, & prævenit omnem liberum actum voluntatis; ergo &c.

151. Probatur secunda pars quoad concursum morale, quia ided huiusmodi concursus moralis censeretur à voluntate Beati impendi, quatenus Deus conferre solet visionem sui, & creaturarum juxta appetitum rationabilem ipsius Beati; sed hæc ratio, licet sit vera quoad visionem creaturarum, quæ spectant ad statum Beati, absolute tamen universalis non est; siquidem plura manifestantur Beatis extra, vel supra eorum appetitum rationabilem, quæ proinde determinari nequeunt ab eo appetitu, seu voluntate etiam moraliter concurrente, ut patet; ergo &c.

152. Conclusio 5. Determinatio Visionis Beatæ ad cognoscendas has potius, quam illas perfectiones divinas, & creaturas in eis contentas intra certum numerum, quem intellectus ratione luminis gloriæ videre potest, provenit effectivè ab ipso Deo concurrente ex parte potentia cum intellectu Beati, & lumine gloriæ. Ita tenent cum quarta sententia *Argentim. in 4. dist. 49. q. 2. art. 4. §. Et ex hoc. Pefant. 1. p. q. 12. art. 10. d. 2. §. Dices. P. Gil. tom. 2. tr. 10. cap. 10. à n. 4. & alii.*

153. Probatur, quia quoties in causa secunda dantur omnia requisita in actu primo, ut exeat in actum secundum, & aliquam operationem eliciat, & ipsa nihilominus ita est indifferens, ut neque ex se ipsa, neque ex alia causa secunda simul concurrente, ad hunc potius effectum, quam ad alium determinari possit, ad Causam Primam universalem spectat illam determinare, ut pluribus exemplis in Philosophia probari solet, & nos jam suo loco probavimus, cum de determinatione causarum secundarum quoad individuum egimus in Physica; sed in Visione Beata, sive intellectu Beati dantur omnia requisita, ut exeat in actum secundum, neque assignatur causa aliqua secunda, quæ ipsam potentiam determinet ad eliciendam visionem huius potius perfectionis, & creaturæ in ea

relucens, quam alterius, ut patet ex dictis; ergo ad Primam Causam universalem ex parte potentia concurrentem spectat, quæ libera est, huiusmodi causas prædicto modo suspensas determinare.

154. Neque obstat, quod per quamlibet Visionem Beatam videantur omnia, quæ sunt in Deo, saltem confusè; siquidem quæstio procedit de visione perfectionum distincta, quæ certum est non videri omnes Dei perfectiones, saltem secundarias; alioqui viderentur omnes actus Dei liberi, & omnes creaturæ etiam possibiles, sequereturque, quamlibet Visionem esse Dei comprehensivam, ut ex supra dictis liquet. Explicatâ jam inæqualitate inter Visiones Beatas ex parte causæ effectivæ, & ipsarum causæ effectivæ: Pro coronide:

155. Quæres hic: Undenam proveniat prædicta inæqualitas formaliter, & quæ sit causa formalis, cur Visio beata has potius Dei perfectiones, aut creaturas in eis contentas, quam alias Beato manifestet? Respondeo breviter, inæqualitatem Visionis Beatæ formaliter provenire ab inæquali intentione, & extensione, aut ex diversa entitate individuali divisibili, aut indivisibili ipsius Visionis juxta diversas Theologorum sententias infra sequenti disputatione explicandas: Determinationem autem formalem ad has potius creaturas, quam illas representandas semper provenire ab entitate, seu modo individuali ipsius visionis, qui de lege saltem ordinaria variatur pro diversitate intentionis in visione ipsa. Hæc resolutio vera est, cujus probatio facile desumitur ex iis, quæ accidunt in cognitionibus naturalibus circa sua objecta in rebus creatis.

DISPUTATIO VII. De Incomprehensibilitate Dei.

SECTIO I.

Utrum Deus comprehendi possit ab intellectu creato, saltem de potentia Dei absoluta?

1. PRIMâ disputatione huius Tractatus satis ostendimus, Deum de potentia etiam absoluta, invisibilem esse intellectui creato secundum vires naturales spectato, licet ab eodem ut supernaturali lumine, vel auxilio elevato possit intuitivè videri. In præsentia investigandum nobis est, utrum ab aliquo intellectu creato, aut creabili ita videri possit, ut omninò comprehendatur; quod plures continet, easque gravissimas difficultates, quarum aliquas jam exposuimus in Logica tract. 6. d. 4. sect. 7. per totam, quas etiam hic, quia in hac Materia sunt præcipuæ, licet breviter repetemus. Primò igitur statuenda est Divinæ Incomprehensibilitatis certitudo. Secundò explicanda est ejusdem fundamentalis ratio. Tertiò examinanda sunt conditiones cognitionis comprehensivæ Dei. Ultimò inquir-

inquirendum est: Utrum aliqua intellectus cognitio, saltem à Deo condi possit, quæ annexam habeat Dei comprehensionem?

2. Advertes primò, *Comprehensionem* ex prima nominis impositione significare apprehensionem, si-ve tentionem corporis alieni, ut constat ex communi usu veiborum apud omnes Authores, cerniturque in Scriptura Psalm. 9. ibi: *Comprehensus est pes eorum*. Et Eccles. 9. *Aves laqueis comprehenduntur*. Et sæpè alibi.
3. Advertes secundò ex hac significatione ductam fuisse metaphoram ad significandos actus animi, quibus res veluti apprehendimus, & ad nostrahimus, & tenemus, quales sunt actus præsertim intellectus, licet etiam aliquando accommodari soleat actibus voluntatis.
4. Advertes tertio, comprehensionem illam corporalem duobus præsertim modis accipi: Primò, prout opponitur infecutioni, & est assecutio, ac comprehensio rei quasi fugientis, & quam antea insequeremur juxta illud Psalm. 70. *Persequimini, & comprehendite eum*: cujus acceptionis meminit D. Thom. 1. part. quest. 12. art. 7. ad 1. Secundò, prout idem est, atque totum aliquod ita continere, seu in se concludere, ut nihil illius maneat extra, qua ratione *locus* continet rem locatam, & Cælum superius comprehendit in se sibi subjectum.
5. Advertes quartò, ex duplici hac acceptione comprehensionis corporalis per translationem duplicem fuisse deductam acceptionem præcipuam comprehensionis spiritualis, seu per intellectum: Prima est, quæ comprehensioni opponitur infecutioni spirituali, qua viatores in Deum tendunt per intellectum, & voluntatem, estque Beatitudo nostra supernaturalis, seu Visio, & Amor Dei, prout est terminus viæ; siquidem per hujusmodi actus terminatur in patriâ desiderium nostrum, & infecutio viæ, & Deus ipse comprehenditur, licet non omninò perfectè: & in hoc sensu Visio Beata dicitur à D. Paulo comprehensio, ut constat ex testimoniis infra citandis; Beatiq; omnes dici solent comprehensores apud Theologos, & Sanctos Patres, ut infra videbimus.
6. Secunda acceptio strictior, & magis propria est, quæ comprehensio accipitur pro exactâ, & adæquatâ rei cognitione, qua scilicet res cognoscitur quantum ex se cognoscibilis est, prout alibi diximus in Logica loco proximè cit. & explicat D. August. pluribus in locis, præsertim epist. 112. cap. 8. ibi: *Totum autem comprehenditur, videndo, quod ita videtur, ut nihil ejus lateat videntem, aut cujus fines circumspici possunt*. Et juxta hanc acceptionem, addita explicatione, siue conditionibus, de quibus jam in Logica loco cit. excitanda, seu intelligenda est questio statim apponenda. Plures alias Comprehensionis acceptiones afferunt Ocham. in 4. dist. 49. quest. 13. art. 1. Gabr. dist. 3. quest. 7. art. 1. quas referunt, & impugnant Doctores citandi. Sit igitur.
7. Difficultas 1. Utrum Deus, saltem de potentia absoluta possit à Beatis comprehendere comprehensione propriè dictâ? Negativè. Quoad rei veritatem ab omnibus Theologis recipitur, celebraturque à Sanctis Patribus communi consensu ad plura loca Sacre Scripturæ: quoad certitudinem Fidei, & si repugnent P. Vasq. 1. part. d. 52. cap. 2. P. Marat. d. 20. sect. 2. P. Alarcon. tract. 1. d. 4. cap. 6. num. 25. & P. Arriaga tom. 1. in 1. part. d. 13. sect. 3. num. 14. exprimitur tamen à P. Valent. 1. p. quest. 112. punct. 5. §. Sed assertio. Bannez. art. 8. hic Zumel. ibid. quest. unica. Pesant. d. unica. Medim.

3. part. q. 3. a. 1. Cabrer. ibid. & d. 2. Ledesma. de divin. perfect. quest. 8. art. 9. Sor. in 4. dist. 49. q. 3. art. 1. P. Molin. 1. p. q. 12. a. 7. §. In hac ergo, & a. 8. d. 5. memb. 2. §. Hæc tamen. P. Soar. lib. 2. de attrib. cap. 5. an. 2. & tomo 1. in 3. p. d. 26. sect. 2. P. Sal. 1. 2. tract. 2. d. 4. sect. 6. an. 31. P. Albertin. quest. 4. Theolog. ex 1. princip. num. 21. P. Arrub. 1. p. d. 23. P. Præposit. 1. p. q. 12. a. 7. n. 52. P. Tanner. 1. p. d. 2. q. 6. d. 6. n. 6. P. Amicus tom. 1. d. 10. n. 31. & alii.

Probatur primò autoritate Sacre Paginæ. Jerem. 32. ibi: *Magnus consilio, & incomprehensibilis cogitatu*. Et Job. 11. *Forſitan, ait, vestigia ejus comprehendes, & usque ad perfectum Omnipotentem reperies?* Et ad Rom. 11. *Quam incomprehensibilia sunt judicia ejus, & investigabiles viæ ejus!* Et infra. *Quis cognovit sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit?* ergo si Deus in consiliis, & judiciis suis incomprehensibilis est, multò magis erit in sua substantia.

Dicent cum P. Vasq. cit. cap. 2. an. 4. & P. Gil. tom. 2. tr. 12. cap. 4. n. 2. primum locum Jeremiæ (idemq; de aliis) intelligendum esse de incomprehensibilitate respectu facultatis naturalis intellectus creati, siue secundum ejus vires naturales sp. creati. Non placent primò, quia incomprehensibilitas ibi dicitur de Deo tanquam aliquid Dei proprium, ut ibidem exponunt Patres, sed non ita erit proprium Dei, si prædicto modo intelligatur; siquidem Angelus, gratia Dei in anima, & cogitationes cordis hominum, & Angelorum etiam per facultatem naturalem nostri intellectus non comprehenduntur; ergo &c. Secundò, quia ut rectè notat P. Soar. tomo 1. in 3. p. d. 26. sect. 2. §. Nihilominus. Scriptura ibi loquitur eodem modo de incomprehensibilitate, quo de Immensitate Dei; sed de hac intelligitur secundum omnem virtutem intellectus creati, ut omnes fatentur; ergo sic intelligenda est de illa.

Probatur secundò ex Isai. 53. ibi: *Generationem ejus quis enarrabit?* qui locus ex communi Patrum interpretatione, quos refert P. Vasq. cit. d. 18. cap. 6. & P. Gil. cit. cap. 4. n. 6. intelligitur de Æterna Verbi Generatione, ita ut veli ibi significare, illam à nulla creatura posse adæquatè cognosci, sicque neque comprehendere, cum illa cognitio sit propria solius Dei, ut ipsi Patres attestantur; ergo multò minùs sic poterit cognosci, & comprehendere Essentia secundum omnia, quæ includit.

Probatur tertio, quia Sancti Patres solent ostendere Divinitatē Spiritus Sancti ex eo, quod Naturam divinam comprehendat, quo argumento usus est D. Athan. in Concil. Nicen. sine, contra Arium: idemque colligunt alii Patres ex illo 1. Cor. 2. *Spiritus omnia scrutatur, etiam profunda Dei*: Et ex illo: *Quæ sunt Dei nemo novit, nisi Spiritus Dei, qui in ipso est*: in quibus locis idem valet scrutari, atque noscere, & comprehendere, ut ait D. Basil. lib. 5. contr. Eunom. & D. Thom. ad cit. loca cum aliis; sed non esset efficax argumentum divinitatis tertiæ Personæ, si comprehensio Dei posset alicui creaturæ communicari; jam enim non esset proprium solius Dei quæ talis se ipsum comprehendere; ergo &c.

Probatur quartò ex definitione Ecclesiæ in Concil. Lateran. cap. *Firmiter, de Sum. Trinit. ibi* Credimus, & simpliciter confitemur Vnum esse Deum, Infinitum, Immenſum, Incommutabilem, Incomprehensibilem, &c. ubi tam absolutè definitur Deus Incomprehensibilis, atque Infinitus, Immenſus, & Incommutabilis; sed ita est infinitus, immenſus, & incommutabilis, ut aliter fieri nequeat, neque de

de potentia absolutâ; ergo ita dicendus est incomprehensibilis, ut neque de potentia absolutâ comprehendi possit.

13. Dicent cum P. Vassq. cit. cap. 3. §. *Atque imprimis*, ex prædicta definitione nihil colligi pro præfenti difficultate; siquidem etiam ibi dicitur Deus *Ineffabilis*; & tamen inde non rectè colligitur, esse Beatis Ineffabilem etiam de potentia absolutâ; alioqui non possent, ut possunt, de Deo mentis linguâ effari omnia, quæ vident; ergo licet ibidem appelletur *Incomprehensibilis*, id non erit intelligendum de potentia absolutâ.

14. Non placent primò, quia à Concil. cit. apponitur primò *Immensitas*, deinde *Immutabilitas*, & *Incomprehensibilitas*, quasi orientur ex Immensitate tanquam ex radice; sed ex Immensitate necessario sequitur Incomprehensibilitas adæquata, & in ordine ad omnem potentiam, etiam absolutam, sicut & Immutabilitas; alioqui Deus de potentia absolutâ posset mutari, quod non dicent; ergo &c. Secundò, quia ut rectè notant P. Sal. & P. Albertin cit. Deus adæquatè, & secundum omnem suam perfectionem est à Beatis ineffabilis, etiam de potentia absolutâ; ergo ratio P. Vassq. contra ipsum facit.

15. Tertio, quia definitiones Ecclesiæ sunt interpretandæ juxta significationem verborum magis propriam, & usurpatam ab Scripturis, & Sanctis Patribus, nisi aliquid obstat; sed Incomprehensibilitas de Deo dicta magis propriè usurpatur ab Scripturis, & Sanctis Patribus pro negatione potentia ad cognitionem adæquatam divinitatis, quæ neque de potentia absolutâ tolli potest, ut infra probabimus; neque ex eo, quod ita illam interpretemur sequitur aliquod incommodum; ergo &c.

16. Probatur quintò autoritate Sanctior. Patr. D. Aug. lib. *Meditat. cap. 29*, ibi: *Sed nec ipsi, nempe Angeli, profecto te videre possunt, sicuti es; nulli denique alii tota, nisi tibi soli, nota es omnipotens Trinitas.* Et lib. *Soliloq. cap. 31*. *Soli quidem tu tibi Trinitas integrè nota es.* Et infra. *Quem neque Cherubim perfecte cognoscunt.* Et D. Greg. lib. 9. *Mor. cap. 10.* ad illud: *Job. Sub quo curvantur, qui portant orbem:* Certè, ait, *quoniam cum curvamur, superiora cernimus, erecti essent illi sublimissimi Spiritus, si plene potentiam Majestatis ejus attingerent, sed qui orbem portant sub Deo curvi sunt, quia divinitatis ejus celsitudinem, quamvis sublevari videant, nec Virtutes tamen Angelice comprehendunt.* Idem habet lib. 10. cap. 7. & lib. 17. cap. 15. Idem habet D. Bernard. de *Passton. Down. cap. 17.* & plures alii Sancti Patres tum Græci, tum Latini apud Doctores cit.

17. Probatur sextò ratione, quia Deus est Infinitus, & Immensus in entitate, & perfectione, ut etiam lumine naturali demonstravimus in Metaphysica; ergo comprehendi nequit à creatura finitæ entitatis, & perfectionis. Probatur consequentia, quia modus cognoscendi sequitur modum essendi subiecti, postulatque adæquationem, saltem in ratione cognoscibilitatis cum objecto, ut omnes fatentur; sed impossibilis est ex parte potentia creatæ cognoscentis adæquatio cum cognoscibilitate divina; ergo impossibilis est cognitio comprehensiva Essentiæ Divinæ, sive Dei. Undè tamen proveniat specialius, quod cognitio creata, licet in perfectione augeatur, ad comprehensionem divinitatis pervenire non possit? Explicatu difficillimum est, in sequentibus tamen commodius explicabitur. Aliæ rationes hinc adducipoterant ad probandam præsentem difficultatem.

Tom. I.

tem, quibus illam jam alibi probavimus, illas tamen non adducimus, quia ibi videri possunt in Logica tr. 6. d. 4. à n. 54. & 67.

Argues 1. Ex Scriptura ad Philip. 3. ibi: *Sequor si quomodo comprehendam.* Et 1. Cor. 9. *Sic currite, ut comprehendatis.* Et ad Ephes. 3. *Ut possitis comprehendere cum omnibus Sanctis;* sed hujusmodi loca, & similia intelligunt Sancti Patres de comprehensione Dei per intellectum, sicque communi Theologorum consensu Beati dici solent comprehensores, quatenus scilicet visione intuitivâ Deum comprehendunt in patria, quem in via non poterant; ergo saltem de potentia absolutâ potest Essentia Divina comprehendi. Respondeo hujusmodi loca intelligenda esse de comprehensione non exactissimâ, & propriissimâ, quæ omnino adæquetur cognoscibilitati objecti, sed de comprehensione minus perfectâ, quæ in tantum dicitur comprehensio, in quantum est affectio objecti, & possessio Dei, prout supra diximus, in quo sensu loquuntur Sancti Patres, & Beatos appellant comprehensores.

Argues 2. Ideò Deus esset absolutè incomprehensibilis, quia sæpe talis dicitur in Scriptura; sed hæc ratio non est efficax; siquidem sæpius in Scriptura Deus dicitur Invisibilis, ut in 1. ad Tim. 1. *Regi seculorum Immortali, & Invisibili.* Et ad Coloss. 1. *Qui est imago Dei Invisibilis.* Et 1. Tim. 6. *Quem nullus hominum vidit, sed nec videre potest:* Quæ tamen loca, sicut & similia intelligenda sunt, aut de invisibilitate in hac vita mortali; aut per oculos corporeos; aut per intellectum secundum vires naturales spectatum; ergo licet sæpius dicatur Incomprehensibilis, id accipiendum erit aliquo ex prædictis modis.

Respondeo primò negando majorem; neque enim ideò dicimus, Deum comprehendere non posse, etiam de potentia absolutâ, quia in Scriptura dicitur absolutè Incomprehensibilis; hoc enim rectè impugnatur probatio Minoris, sed quia ita dicitur Incomprehensibilis, ut talis dicatur adæquatè, sicut ex eadem Scriptura, & definitione Ecclesiæ probavimus; hujusmodi autem Incomprehensibilitas excludit comprehensionem oppositam, nempe adæquatam, etiam de potentia absolutâ. Respondeo secundò, data majori, negando minorem; sicut enim ex Scriptura diximus possibilem esse comprehensionem Dei minus perfectam, & veluti inadæquatam, impossibilem verò perfectissimam, & adæquatam; ita eodem modo dicimus possibilem Visionem Dei minus perfectam, idest, non adæquatam, impossibilem verò perfectissimam, idest, adæquatam; siquidem nihil aliud est comprehensio Dei adæquata, quam Visio Dei adæquata: Undè sicut Deus est adæquatè Incomprehensibilis, etiam de potentia absolutâ, ita etiam est adæquatè Invisibilis, etiam de potentia absolutâ, prout supra diximus de illius Ineffabilitate.

Argues 3. Effectus Dei ad extra sæpe in Sacra Pagina dicuntur incomprehensibiles, ut Job. 9. cit. *Qui facit magna, & mirabilia, & incomprehensibilia.* Et cap. 11. cit. *Foris an vestigia, idest opera ejus, comprehendes?* & sæpe alibi; & tamen omnes ab homine, vel ab Angelo comprehendere possunt; ergo &c. Respondeo data majori, saltem de effectibus supernaturalibus, & concessa minori, negando consequentiam; diversa ratio est, quia effectus supernaturales, de quibus hic est sermo, sunt quidem incomprehensibiles, sed inadæquatè, nempe respectu intellectus naturaliter spectati; non

S

autem

autem adequatè, qualiter est Deus, de quo ita intelligenda est Sacra Pagina, ut ex eadem, & Ecclesiæ definitione probatum est.

22. Argues 4. D. Iren. lib. 4. contr. hæres. cap. 39. D. Cyprian. in Opuscul. de Cardinal. Christ. oper. D. Nazian. Orat. 25. 27. & 42. Origen. 1. Periar-
chon. cap. 1. & alii Sancti Patres asserunt, non posse nos Deum comprehendere, donec ad patriam perveniamus; ergo innuunt nos posse eum in patriâ comprehendere. Respondeo concedendo consequentiam, si loquamur de comprehensione minùs perfectâ per quamcunque Visionem Dei intuitivam; non autem de comprehensione exactissimâ, & adequatâ, de qua hic est sermo, & non sunt locuti Sancti Patres.

23. Argues 5. Quando Sancti Patres Deum appellant Incomprehensibilem, id faciunt disputando contra Anomæos, qui in vulgus pronuntiabant, se videre posse Deum in hac vita: imò ita eum de facto cognoscere, ut nihil de ipso ignorarent, sed tam perfectè attingerent, quàm Deus se ipsum cognoscit, qui tamen se ipsum attingit comprehensivè ita videre est in D. Basil. lib. 1. contr. Eunom. et ep. 168. Theodoret. lib. 4. heret. fabular. in Eunom. D. Chrysost. hom. de Incomprehensib. Dei Natur. & aliis; ergo semper intelligendi sunt de Incomprehensibilitate repugnante comprehensioni Anomæorum, id est, in hac vita mortali. Respondeo licet plerique ex Sanctis Patribus sæpè dicant Deum Incomprehensibilem in sensu opposito Anomæorum errori, qui verissimus est; id tamen non ob stare, quominus de fide sit, magis propriè Incomprehensibilem dici in sensu, quem intendimus, ut iidem Patres, & plures alii luculenter probant, & nos supra probavimus.

24. Argues 6. Christus Dominus de facto, quatenus homo cognoscit Trinitatem comprehensivè; siquidem ex D. Isidor. lib. 3. de sum. bono cap. 3. habetur, Trinitatem sibi soli notam esse, & homini assumpto; sed sibi est nota comprehensivè; ergo & homini assumpto; consequenterque Deus non est absolutè Incomprehensibilis ab intellectu creato Resp. negando majorè, & ad locum D. Isidor. cit. dicimus cum P. Recupit. lib. 6. q. 4. n. 15. perperam citari, cum legi debeat: *Trinitas sibi sola est nota, & Humanitas Christi*: quasi dicat, solum Deum comprehendere Trinitatem, & Christi Humanitatem; siquidem hæc quoad dignitatem unionis, quæ ab infinito termino mensuratur soli Deo cõprehensibilis est; sicut & Maternitas Virginis Sanctissimæ: sicut enim Beati non plenè cognoscentes dignitatem Christi Domini præ admiratione dicebant: Psalm. 8. *Quis est iste Rex gloriæ*: ita de Virgine Sanctissima dicebant: Cant. 8. *Quæ est ista, quæ ascendit*.

25. Argues 7. Si daretur lumen gloriæ infinitum in entitate, aut in intensione, intellectus creatus posset ratione illius Deum comprehendere, ut deducitur ex D. Thom. 1. p. q. 12. a. 7. & 8. & 3. p. q. 10. a. 2. asserente, ideo intellectum creatum Deum non comprehendere, quia nec habet, nec habere potest huiusmodi lumen infinitum, cuius sententia, saltem ut probabilis admitti debet; sed neque ex fide, neque ex ratione colligitur, impossibile esse huiusmodi lumen, imo contrarium est probabile, cum probabile sit Deum posse infinitum actu producere, ut patet ex alibi dictis in Physica; ergo salte probabile est, Deum posse ab intellectu creato comprehendendi. Resp. permittit majori cum D. Thom. de qua infra, negando minorem: neque enim solum rationi naturali repugnat huiusmodi luminis infi-

nitas, sed etiam fidei, si non immediatè, & per se primò, saltem mediatè, & consecutivè, quatenus ex illa infertur divinitatis comprehensio, quod inferius magis explicabitur.

Instabis: Nemo potest negare præmissas illas, nempe maiorem & minorem, esse probabiles, & collocatas in bona forma; sed ex duabus probabilibus in bona forma collocatis sequitur conclusio probabilis; ergo probabiliter infertur Dei comprehensio. Respondeo præmissas illas esse probabiles, si sumantur divisim, & sigillatim; non ita verò conjunctim, & collectim; nam si sequatur posse probabiliter produci lumen gloriæ infinitum, debeo dicere, non posse Deum per illud comprehendendi: & è contra, si hoc sequatur, debeo illud omninò negare.

Argues 8. Ex D. Aug. epist. 112. cap. 8. illud dicitur cõprehendi, quod ita videtur, ut nihil illius lateat videntem; sed nihil Dei Beato lateat, aut latere potest; siquidem cum Deus sit summè Unus, summè simplex, & indivisibilis, non potest cognosci secundum unam perfectionem, & non secundum alias omnes; quod enim est summè simplex, aut totum cognoscitur, aut totum ignoratur; alioqui si partialiter, jam partes haberet, & à summa simplicitate deficeret; ergo Deus à quolibet Beato comprehenditur perfectè, utpotè qui ab illo cognoscitur, quantum in se cognoscibilis est.

Respondeo primò, argumentum, si aliquid urget, probare, dari comprehensionem perfectam Dei, non solum de potentiâ absolutâ, sed etiam de facto, ut consideranti patebit, quod Adversarii non concedent; si ergo illam de facto non probat, neque sic probat de possibili. Respondeo secundò negando minorem; nam ex summa Dei Unitate, & Simplicitate solum colligitur, visâ clarè, & intuitivè Essentiâ, videri etiam clarè & intuitivè omnia, quæ in eadem continentur; non tamen sequitur, videri omnia distinctè, seu ita ut secundum omnes suas peculiâres rationes expressè cognoscantur, ex quâ solum cognitione sequitur, Deum cognosci quantum ex se cognoscibilis est, sicque comprehensive, ut infra magis explicabitur. Neque obstat summa illa Simplicitas, & Unitas Dei, cum qua stare possunt partes virtuales, & quoad nos.

Argues 9. Non magis repugnat, Deum uniri creaturæ comprehensibiliter, quàm personaliter; siquidem hoc sit per unionem realem, illud verò per unionem intentionalem; Deus autem per hanc minùs connectitur cum creatura, quàm per illam; sed potest, imò de facto est Deus hypostaticè, sive unione personali Humanitati Christi Domini unitus, ut est de fide; ergo saltem de possibili poterit comprehensibiliter uniri alicui intellectui creato unione intentionali. Respondeo negando maiorem: licet enim absolutè loquendo, maior sit Unio realis, seu physica, quàm intentionalis; & sola realis personalis dari possit in Deo: siquidem omnis alia realis, exceptâ personali, esset ad compositionem per accidens, quod in Deo implicat, ut jam alibi diximus; & absolutè non repugnet huiusmodi Unio intentionalis; siquidem hæc solum ad intellectionem, & non ad compositionem ordinatur, ut patet in Visione Beata; talis tamen Unio intentionalis, quæ sit ad Deum comprehensibiliter, maximè repugnat, ut ex supra apposis fundamentis satis constat.

Argues 10. Ex P. Valent. cit. punct. 6. §. quoad secundam, licet ex Scriptura constet, nullam dari de

de facto creaturam, quæ Deum comprehendat, nullum tamen est testimonium, ex quo colligatur, non esse possibilem aliquam, cui competat huiusmodi comprehensio; ergo saltem de potentia Dei absoluta erit possibilis. Respondeo negando antecedens, ut ex statim dicendis constabit. Sit igitur.

31. Difficultas 2. Utrum Deus dicatur Incomprehensibilis de potentia absoluta, non solum respectu creaturæ de facto à Deo conditæ, sed etiam cuiuscunque creabilis, & possibilis? Affirmative. Ita expressè Cabrer. *Ledema*, P. Mol. P. Soar. & alii supra cit. Probatur primò, quia comprehensio Dei denegatur omnibus Beatis; imò & Animæ Christi Domini, deducendo ad impossibile rationes oppositas; ergo signum est, eandem negari cuilibet creaturæ etiam factibili; quod enim est impossibile nulli conceditur. Secundò, quia quidam ex Sanctis Patribus Dei comprehensionem creaturæ denegant, quia creatura est: alii, quia finita; alii, quia est propria solius Dei; sed hæc omnia militant contra creaturam etiam possibilem; ergo &c. Tertiò, quia testimonia Scripturæ, definitio Concil. Lateran. imò & ratio breviter apposta idem non obscure significant; ergo &c.

32. Oppositum videtur sentire solus P. Valent. loco proximè cit. ex illius adducta ratione, quæ potest à simili confirmari sic: Ex testimonio Sacræ Paginæ, & Sanctior. Patr. quibus probatur, Deum esse creaturæ menti invisibilem, solum colligitur de fide, talem esse respectu intellectus creati, non tamen creabilis; ergo similiter dicendum de illius Incomprehensibilitate. Ad insinuatam rationem P. Valent. patet jam solutio ex supra dictis; ad illius tamen confirmationem. Respondeo primò negando antecedens; probabilius enim existimo de fide esse, Deum videri non posse facultate naturali alicujus intellectus etiam creabilis, ut patet ex supra, & alibi jam dictis. Respondeo secundò, dato antecedente, negando consequentiam: nam testimonia, & definitio Ecclesiæ pro divina Incomprehensibilitate sunt adeò manifesta, ut nullam in oppositum patiantur explicationem Theologo dignam.

33. Difficultas 3. Utrum possibilis sit species impressa comprehensiva Dei? Negative. Probatur, quia species impressa tota, & totaliter ordinatur essentialiter ad speciem expressam, tamquam actus primus ad actum secundum; sed impossibilis est species expressa adequata intelligibilitati divinæ, ejusque comprehensiva, ut hæcenus diximus; ergo etiam impossibilis erit species impressa sic ei adequata, & comprehensiva; ex impossibilitate enim actus secundi bene arguitur impossibilitas actus primi. Ita debent tenere Doctores omnes supra citati num. 7. qui id defendunt de specie expressa, sive cognitione comprehensiva Dei. Hæc præsens difficultas longiorem exigebat tractationem, quia tamen de illa satis egimus in Logica tract. 6. d. 4. à num. 99. quæ hic transcribenda erant, ibi videnda habes, & legenda.

SECTIO II.

Cur cognitio creata intuitiva Dei non sit ejusdem comprehensionis?

34. **U**BITANDI ratio pro præsentī quæstione desumitur ex eo, quia cognitio creata intuitiva Dei necessario attingit omnia, quæ sunt formaliter in Deo; sed hoc stare posse absque comprehensione totius divinitatis videtur creditu difficillimum, ut constat; ergo &c. Igitur:

35. Prima de hac re sententia statuit, ideò cognitionem creatā intuitivā Dei non posse eum comprehendere, quia non est ens à se, & infinita in omni genere; consequenterque adequata in entitate ipsi Deo. Ita Rubion q. 1. Prolog. art. 2. conclus. 1. Greg. in 1. dist. 44. q. 4. art. 2. ad 9. Major. in 3. dist. 14. q. 4. ad 1. & in 4. dist. 49. q. 15. Et in hunc sensum explicat P. Vasq. 1. p. d. 49. cap. 2. & d. 53. cap. 2. communem sententiam de Incomprehensibilitate Dei, asserens prout sic explicatam esse de fide.

36. Probant hanc suam sententiam, quia ad comprehensionem perfectam requiritur adequatio inter potentiam, & objectum; hæc autem solum dari potest inter Cognitionem Increatam, & Deum clarè visum; siquidem tam ille, quàm illa sunt entia à se, & infinita; ergo &c. Confirmatur, quia lumen gloriæ, aut elevatio nostri intellectus infinita non est impossibilis; ergo ratione illius attingi potest Deus quantum est cognoscibilis; sed posita hac cognitione, adhuc divinitas non comprehenderetur, quia prædicta adequatio non daretur; ergo necessario recurrendum est ad cognitionem à se infinitam in omni genere.

37. Rejicitur primò, quia comprehensio in corporalibus à qua desumpta est Metaphora ad intellectum, non requirit hanc adæquationem entitativam inter comprehendens, & comprehensum; siquidem sæpè ea, quæ deteriora sunt in entitate, comprehendivè continent nobiliora, ut mille exemplis patet; ergo neque in spiritualibus.

38. Secundò, quia hæc adæquatio, aut esset necessaria, quatenus ad comprehensionem requiritur cognitio perfectissima, quæ haberi potest de tali re: aut quatenus alia cognitio non sufficit præter illam, quæ objecto adæquatur in perfectione entitativa: Non primò; alioqui solus Deus objecta creata comprehenderet, utpotè qui solus habet cognitionem omnium perfectissimam: Non secundum; alioqui intellectus creatus nullam substantiam posset comprehendere; siquidem cum sit in entitate accidens, non potest sic substantiæ adæquari; ergo &c. Undè patet solutio ad probationem, & negatur antecedens confirmationis, quod infra explicabitur.

39. Secunda sententia sustinet, ideò Visionem Beatorum non esse Dei comprehensivam, quia solum attingit Essentiam divinam quoad prædicata essentialia, non autem quoad omnia illa, quæ ad ejus intelligibilitatem spectant aliquo modo, quales sunt creaturæ; siquidem cum sint infinitæ, non possunt distinctè percipi visione creata, aut creabili. Ita P. Soar. lib. 2. de Attrib. cap. 26. num. 13. & 14. quem sequuntur aliqui Recentiores. Probatur, quia cognitio comprehensiva necessario debet attingere objectum quatum ex se cognoscibile est,